

**RIKOKSEN UHRISTA OTETTAVAT NÄYTTEET HUUMAAVIEN
AINEIDEN TOTEAMISEKSI**

Laatija	Ilpo Rasanen
Tarkastaja	Kaisa Jalava
Hyväksyjä	Heli Autere

Sisällysluettelo

1 Muutokset.....	2
2 Soveltamisala.....	3
3 Periaate.....	3
4 Näytteenotto.....	3
4.1 Näytteenottovälineet	3
4.2 Näytteenotto	3
4.3 Näytteiden säilytys ja toimittaminen tutkimuksiin	4
5 Tutkimus- ja lausuntopyyntö	4
6 Lausunto	4
7 Lisätietoja	4
8 Liitteet.....	4

1 Muutokset

Pvm	Päivityksen sisältö
2.12.2024 versio 006	DOK-2014-040-006 korvaa version 005 4.1 ja 4.2 "Puhdas virtsaputki" korvattu "säilöntäaineeton virtsaputki" 4.2 ja 8 Esitietolomake korvattu näytteenottolomake 4.2 Lisätty: Lomake löytyy myös Terveysportista artikkelista "Oikeuslääketieteellinen päihdetutkimus". Liite 1 päivitetty
24.11.2022 versio 005	DOK-2014-040-005 korvaa version 004 Ohjeen kohderyhmä on muutettu poliisin ohjeesta poliisin ja terveydenhoitohenkilökunnan ohjeeksi. Lisätty kohtaan 5 näytekuvaus, kohtaan 6 mahdollisuus tarkentavan lisälausunnon tilaamisesta sekä liite 1.

2 Soveltamisala

Näytteet huumaavien aineiden toteamiseksi (tyrmäystippatutkimus) otetaan silloin kun on syytä epäillä, että rikoksen uhri (asianomistaja) on huumattu käyttäen huumaus- ja/tai lääkeaineita taikka alkoholia. Näytteenottoon käytetään terveydenhuollosta saatavia näytteenottovälineitä ja se tehdään terveydenhuollon ohjeistuksen mukaisesti huomioon tämän ohjeen kohta 4.

3 Periaate

Poliisi vastaa näytteenottoprosessista ja terveydenhoitohenkilökunta näytteenotosta. Näytteenotto tapahtuu terveydenhuollossa ja poliisi toimittaa näytteet Rikostekniseen laboratorioon (RTL). Laboratoriotutkimusten suorittamisen edellytyksenä on, että tapahtumasta on tehty tutkintailmoitus (R tai S). Uhrilta otetut veri- ja virtsanäytteet tutkitaan huumaavien aineiden ja alkoholin osalta. Poliisille toimitetaan laboratoriotulokset ja tarvittaessa niistä annettava asiantuntijalausunto, jossa arvioidaan uhrin tilaa tapahtumanaikana. RTL vastaa laboratoriotutkimusten kustannuksista, kun näytteet on toimitettu tutkimukseen RTL:n kautta.

4 Näytteenotto

4.1 Näytteenottovälineet

- Näytteenottovälineet ovat perusnäytteenotossa käytettyä välineistöä ja niitä on lähtökohtaisesti saatavilla kaikissa näytteenottopaikoissa esim. terveyskeskuksissa.
- Verinäytettä varten 10 ml (tai 2x5 ml) antikoagulanttia sisältävä putki (fluoridioksaalaatti-, fluoridisitraatti-, natriumfluoridi-, EDTA- tai hepariiniputki)
- Virtsanäytettä varten vähintään 10 ml säilöntäaineeton virtsanäyteputki

4.2 Näytteenotto

- Uhrista tulee ottaa näytteet mahdollisimman nopeasti tapahtuman jälkeen. Aikaa saa kulua enintään kaksi viikkoa tapahtuma-ajan ja näytteenoton välillä. Tämän jälkeen aineiden toteaminen näytteistä vaikeutuu olennaisesti.
- Uhrista otetaan sekä veri- että virtsanäyte.
- Verinäytettä otetaan vähintään 10 ml antikoagulanttia sisältäviin putkiin.
- Verinäytteenoton yhteydessä ihoa **ei saa** puhdistaa alkoholipitoisella puhdistusaineella.
- Virtsanäytettä otetaan noin 10 ml säilöntäaineettomaan virtsanäyteputkeen, joka suljetaan tiiviisti. Tarvittaessa uhri voi juoda vettä virtsanäytteen saamista varten.
- Näytteisiin tulee laittaa näytteiden tunnistetarrat (nimi, näytteenottoaika ja syntymäaika).
- Näytteenoton yhteydessä täytetään liitteenä 1 oleva näytteenottolomake. Lomake löytyy myös Terveysportista artikkelista "Oikeuslääketieteellinen päihdetutkimus". On tärkeää selvittää mahdollisimman tarkkaan tieto tapahtuma-ajasta, käytetystä lääkityksestä ja päihteistä **viimeisen kahden viikon ajalta** sekä alkoholin käyttö tapahtumanaikana.

4.3 Näytteiden säilytys ja toimittaminen tutkimuksiin

- Näytteitä voi säilyttää kaksi vuorokautta huoneenlämmössä.
- Näytteitä voi säilyttää korkeintaan kaksi viikkoa jääkaapissa, pidempiaikainen säilytys tulee tapahtua pakastimessa.
- Näytteet tulee pakata turva/sinettipussiin ja asianmukaiseen näytelaatikkoon ennen lähettämistä RTL:oon.
- Poliisi lähettää tutkittavat näytteet RTL:oon. Näytteet saa lähettää vasta kun TEK on täytetty.

5 Tutkimus- ja lausuntopyyntö

- Poliisin tulee laatia PATJA:an TEK-pyyntö.
- Pyyntönä on tyrmäystippatutkimus (ent. huumaavat aineet -tutkimus)
- **Pyyntöön tulee merkitä:**
 - **Tapahtuma-aika**
 - **Näytteenottoaika**
 - **Tutkittavan pituus ja paino**
 - **Mitä lääkettä/ainetta on ottanut itse ja koska? (viimeisen kahden viikon ajalta)**
 - **Onko oma käyttö säännöllistä vai satunnaista**
 - **Arvio siitä, mitä on annettu ja koska**
- Näytekuvaukseen näytetyyppi, henkilön nimi ja syntymäaika. (esim. Näyte 1: Verinäyte ao. Meikäläinen Matti, synt. 11.2.2003)
- Mikäli mahdollista, rikospaikalta taltioitu, tyrmäystippatutkimuksen kannalta muu olennainen materiaali (juomat, huumaus- ja lääkeaineet, ruiskut ym.) tulee toimittaa RTL:oon tutkimuksiin.

6 Lausunto

Rikostekninen laboratorio tallentaa tutkimustulokset ja niistä annettavan asiantuntijalausunnon PATJA:an.

Asiantuntijalausuntoa voidaan tarkentaa, mikäli tarkempi kysymyksenasettelu ja tapauksen yksityiskohtaiset esitiedot tuodaan lausunnon valmistelijoiden tietoon.

Tämä edellyttää yhteydenottoa Rikosteknisen laboratorion Koordinaatiokeskukseen (p. 0295 486 999 valinta 2 tai koordinaatiokeskus_rtl.krp@poliisi.fi).

7 Lisätietoja

Huumaavat aineet -tutkimuksesta antaa lisätietoja Rikosteknisen laboratorion Koordinaatiokeskus puh. 0295 486 999 valinta 2 tai koordinaatiokeskus_rtl.krp@poliisi.fi

8 Liitteet

1. Näytteenottolomake

Liite 1

**NÄYTTEENOTTOLOMAKE
TYRMÄYSTIPPAEPÄILY**

Päivämäärä

Henkilötunnus

Tutkittavan sukunimi

Tutkittavan etunimet

☐ Henkilöllisyys on poliisin varmentama ☐ Henkilöllisyys varmennettu asiakirjasta:
☐ Henkilökortti ☐ Passi ☐ Ajokortti ☐ Muu, mikä:

Verinäyte

☐ Laskimoverinäyte kahteen harmaakorkkiseen natriumfluoridiputkeen yhteensä vähintään 10 ml. (Ihoa ei saa puhdistaa alkoholiilla.)

Näyte otettu pvm ja klo

Virtsanäyte

☐ Virtsanäyte valvotusti säilöntäaineettomaan näyteputkeen yhteensä vähintään 10 ml.

Näyte otettu pvm ja klo

Paino ja pituus

Kg

cm

☐ Punnittu ☐ Mitattu

Tapahtuma-aika tutkittavan kertomana

Käytetty lääkitys 2 viikon ajalta tutkittavan kertomana

Alkoholin käyttö tapahtuma-aikana ja muiden päihteiden käyttö myös ennen tapahtuma-aikaa 2 viikon ajalta tutkittavan kertomana

Näytteenottajan allekirjoitus, nimenselvennös ja virka-asema

Näytteenottajan yhteystiedot:

Versio 1.3/2024 AM 9.2.2024

Näytteitä voi säilyttää 2 vuorokautta huoneenlämmössä

Näytteitä voi säilyttää korkeintaan kaksi viikkoa jääkaapissa, pidempiaikainen säilytys tulee tapahtua pakastimessa